

DALŠÍ KVÍTKA V BYTĚ

Ruce od hlíny

Veronika Ježková
a
Nikol Francová

KVÍTKA
V
BYTĚ

Další kvítka v bytě: Ruce od hlíny

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Veronika Ježková, Nikol Francová
Další kvítka v bytě: Ruce od hlíny – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2021

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

DALŠÍ KVÍTKA V BYTĚ

Ruce od hlíny

Veronika Ježková

Nikol Francová

DALŠÍ KVÍTKA V BYTĚ

Ruce od hlíny

OBSAH

ÚVOD	8	KUCHYNĚ	112
		Přesazování starčeku	118
DOMA JAKO V BOTANICKÉ ZAHRADĚ	10	Klíčky od slova klíčit	124
Šťastná kořenová soustava	14	Bylinky z nákupáku	126
Stonky v akci	22	Nasad'te si parohy	128
Listy a jejich kouzla	28	KOUPELNA	132
Květy a semena	32	Monsteří nemoc z přelití	136
OBÝVÁK	38	Panašované rostliny	138
Kočka v bytě	42	Vzdušné kořeny	140
Kolik pilejí je hodně pilejí?	44	Stínovky nepatří do stínu!	144
Množení pepřinců jako sport	52	CHODBY A TMAVÉ MÍSTNOSTI	150
SESAZOVÁNÍ ROSTLIN	56	Stres rostlin	154
Proměna mužského obýváku	62	Umělé osvětlení	156
SAMOZAVLAŽUJTE	66	KOLONIZUJTE BALKÓN!	160
Způsoby samozavlažování	68	Co budete potřebovat	164
Mezitím na dovolené	70	Východní balkón	174
Olla zavlažuje	72	Západní balkón	178
LOŽNICE A DĚTSKÝ POKOJ	76	Jižní balkón	180
Čištění vzduchu	80	Severní balkón	184
Alokázie	82	Klíčení kaštanů a žaludů	186
Likvidace škůdců	94	LETNĚNÍ	190
Zimování kaládí	98	SLOVNÍČEK A UŽITEČNÉ POJMY	198
Begonie	102	REJSTŘÍK	199

ÚVOD

Jsou to přesně dva roky, co jsme dopisovaly první knížku. Tenkrát jsme si slibovaly, že k vydání v březnu v Brně otevřeme květinový ateliér, kde budeme pěstovat své vlastní rostliny a kde si Nikol vybaví i plnohodnotnou keramickou dílnu. Sen, o kterém jsme ani nesnily, se nám splnil! Odešly jsme z práce s jistým výdělkem a vydaly se vstříc podnikatelské nestabilitě. První rok jsme v ateliéru trávily dlouhé hodiny. Rok jsme objevovaly nový pracovní život a příležitosti, které se vynořily až při otevření ateliéru. Třídily jsme si myšlenky a směry, kterými se chceme vydat. Realizovaly jsme internetový obchod a zaváděly pracovní postupy, které nám šetřily čas a vydělávaly peníze na dvě výplaty.

Za období od první knížky nám prošlo rukama tisíce kvítek a mnohokrát jsme změnily názor na naše oblíbené rostliny. Veronika začala studovat zahradnictví na Zahradnické fakultě Mendelovy univerzity v Lednici, protože toužila celý projekt Kvítek v bytě zastřešit formálním vzděláním. I bez diplomu začala lépe rozumět rostlinné anatomii a fyziologii, aby pochopila procesy, nad kterými si dlouho předtím lámala hlavu. Získala tak příležitost předávat odborné informace tak, aby je chápala i širší veřejnost.

Druhou knížku jsme psaly s cílem nikoliv poskytnout encyklopedický výčet rostlin s blbuvzdorným návodem pro každý druh, ale zábavnou formou vás naučit praxi. Stále trváme

na tom, že pěstování rostlin je logická činnost, u které stačí jedna pětina informací, z jedné pětiny zelené ruce a tři pětiny selského rozumu. V první knížce vám přibližujeme podstaty a principy pěstování, ve druhé vás chceme provést praxí. Zpracovaly jsme více než dvacet postupů, které si doma musíte vyzkoušet.

Navazujeme tak na postupové kapitoly o klíčení avokáda a manga a sázení hlíz štavulu trojhranného, na ty jsme totiž po vydání první knížky dostaly nejlepší ohlasy. Přišla řada i na odpovědi na běžné otázky na našich sociálních sítích. Například zkroucené listy piley, žlutohnědé fleky na listech monkey nebo na třásněnky.

Část knížky se odehrává jinde než v bytě. Ano! Máme pro vás úkol i za hranicemi obytných zdí. Začneme okupovat balkón! Když se koukáme kolem sebe, těch obrostlých teras a balkónů je podle našeho názoru málo. Kolik takových máte v bytovce vy? Jeden, dva? Určitě ani ne polovinu. A to si říkáme národ kutilů a zahrádkářů... Naše balkóny by měly překypovat zelení různého druhu. Vydejte se s námi za dalším cílem, a to vytvořit zelené terasy, které budou v létě prostupovat přes okno do pokoje. Všude, kam se podíváte, budou rostliny. Denně se po práci vydáte na obhlídku, jak vám to tam povyroستlo a co se musí zalít. Takové zahrady v bytě jsou pro část z vás neobjevená území. I my se je stále učíme, pojďme se je učit spolu.

U většiny fotek v knížce najdete názvy zaostřených rostlin, zde vidíte zleva: *Radermachera sinica*, *Monstera deliciosa* Thai Constellation, *Rhaphidophora tetrasperma*, *Nephrrolepis exaltata*, *Ficus lyrata*. Nalevo Nikol mluví a napravo Veroniku *crispus*.

DOMA JAKO V BOTANICKÉ ZAHRADĚ

Ve sklenících, botanických zahradách nebo zimních zahradách je atmosféra tak bezstarostná, pohodová a nadčasová, až člověka návrat zpět do reality zabolí. Práce s lidmi i rostlinami vás často může zavést do soukromých sbírkových skleníků nebo ozeleněných interiérů. Naše fotografka Adriana zachytila místnost s krytým bazénem pražského činžovního domu. Kolem bazénu rostou několikametrové pryžodárné fíky. Na protější straně je zachycená pohodička u palmového skleníku kodaňské botanické zahrady postavený v roce 1874.

Doma jako v botanické zahradě

Skleníky botanických zahrad slouží k výzkumu, vzdělávání a odpočinku. V poslední době se těší velké oblibě.

Často se jedná o prostředí, kde se shromažďují sbírkové, ukázkové nebo rekordně staré rostliny. Máte je možnost pozorovat v jejich pokročilém věku a v dalších formách vývoje, do kterých rostliny v domácím prostředí obvykle ani nedorostou.

Proč chodit do botanických zahrad a skleníků:

- můžete tu odkoukat, kolik jednotlivé rostliny potřebují světla a tepla, např. v různých teplých sklenících (tropický, subtropický, studený skleník)
- pokud budete dostatečně vnímaví, zjistíte, jaké další faktory jsou pro rostliny důležité, např. vzdušná vlhkost, čerstvý vzduch, orientace skleníku na určitou světovou stranu
- málokde budete mít možnost na jednom místě pozorovat a studovat různé škůdce rostlin – jsou vždy přítomní a je to přirozené, jedinou účinnou likvidací škůdců ve sklenících je snad jen srovnání se zemí
- poznáte, jak se rostliny v jednotlivých ročních obdobích mění, kvetou nebo přechází do klidové fáze na konci vegetačního období

Do botanických zahrad a jejich skleníků chodte pravidelně, dokud nezjistíte, že rozpoznáte většinu rostlin. Nemusíte se je doma na tajňačku učit. Stačí si sem tam něco najít na internetu, vyhledat si zajímavou rostlinu v encyklopediích nebo knížkách o rostlinách, prokliknout hashtag u atraktivního kvítka nebo používat některou z mnoha aplikací na určování rostlinných druhů.

Trend urban jungle k nám dorazil už před dvěma lety a všechny nás asi překvapilo, kolik lidí dokázal strhnout zájem o rostliny. I takové, do kterých bychom to nikdy neřekli. Naše babičky mají sice radost, ale kroutí nad tím hlavou a nechápou, jak to, že ta jejich Andula, co před deseti roky lítala po barech a diskotékách, za nimi dneska jezdí žebrať řízky monkey. Nebo Jarin, co dřív ani nevěděl, že kvítka roste z vody, teď pěstuje kaktusy ze semínka a chce svůj vlastní skleník. A tak připojujeme sdělení pro další generace: „Ať je vaše budoucnost jakákoliv, věřte, že i když se naše přítomnost točí okolo technologií a moderních zařízení, návrat ke kořenům byl, je a bude vždycky nejvíce cool!“

Vidíte nejznámější pohled na projekt propojení botanické zahrady a architektury v Londýně. Brutalistní komplex Barbican Centre vás zavede do jiného světa. Stačí vyjet výtahem do třetího patra.

ŠŤASTNÁ KOŘENOVÁ SOUSTAVA

Vstřebávání vody a výživy probíhá kořenovou soustavou. U většiny řízků rostlin nebo vysetých semen můžeme pozorovat primární (ten úplně první) kořen, na kterém postupem času přibývá mnoho bočních jemných kořínků. Kořeny mají i funkci mechanické opory rostliny a vyhledávají v širokém prostoru další možnosti vlhkosti a zdroje živin.

Samostatnou kapitolou v oblasti kořenů jsou unikátní symbiotické vztahy s půdními houbami, které dokážou suplovat doslova formy komunikace a strategie chování mezi ostatními rostlinami nebo jejich blízkými houbovými přáteli. Kořeny bývají málo doceněné především proto, že nejsou pod úrovní zeminy vidět. Ale nepřipomíná vám to něco? Možná ne, nám to ale připomíná střeva. Jejich funkce a symbióza s bakteriemi bývá v našem světě taky málo doceněná, až podceněná.

Velkým vzorem pro všechny kořeny jsou kořeny bobovitých rostlin (hrách, fazole, vojtěška, podzemnice olejná atd.). Bobovité rostliny mají unikátní schopnost symbiomy svých kořenů se speciálními bakteriemi v půdě, které se kolem nich shromažďují. Tyto bakterie zpracovávají vzdušný dusík do podoby, kterou jsou rostliny schopné využít pro svou výživu. Z první knížky už víte, že dusík je obsažený ve všech dostupných hnojivech pro rostliny (N-P-K), díky němu totiž můžou růst. Správný zahradník tedy vysadí napříč zahradou hrášek nebo vojtěšku, protože jimi nadopuje ostatní zeleň. Z legrace někdy přihodíme pár mungo fazolek i k našim pokojovým rostlinám.

Některé kořeny jsou přizpůsobené k uchování zásoby vody a živin. Takové jsou například hlízy a cibule. Cibule a kořenové hlízy se vyskytují v kořenech, stonkové hlízy pak na stoncích (třeba kedlubna, ředkvička, topinambur). Některé hlízy vypadají jako cibule, ale nejsou to cibule (např. šafrán, kurkumovník). Hlízy jsou častým jevem především u těch rostlin, které pocházejí z krajín s pravidelnými výkyvy ročních období nebo vlhka a sucha. Rostliny od nás – ze střední Evropy – tedy mívají hlízy kvůli střídání léta a zimy.

Pokožové rostliny, u kterých můžete najít hlízu, jsou např. *Asparagus sprengeri*, *Zamioculcas zamiifolia* nebo alokázie. Kořenové hlízky mají i zelence, proto vydrží delší dobu bez vody a jsou vhodnými rostlinami pro pěstitele-záčičníky. Dále je třeba zmínit kaudiciformní kvítka se stonkovou hlízou, jako je dávivec odulý (*Jatropha podagrica*) nebo úžasná *Stephania erecta*, které se v poslední době stávají velmi populární. V dnešní době bodují i hlízy jihoafrické kaly nebo tropického kaládia, které se v našich slunečních podmínkách nechávají přezimovat vytažené z květináče a uložené v temnu a suchu.

Kořínky malých semenáčů opečovávejte jako oko v hlavě alespoň do té doby, než se vytvoří zelené listy, které budou vytvářet energii. Možná to tak nevypadá, ale toto je novorozeně alokázie (*A. amazonica Polly*). Stále je ještě odkázaná na zásobní látky ze své hlízy.

Kořeny jako střeva

Důležitost kořenů by se dala připodobnit k podstatě našeho dlouhého a spleitého zažívacího traktu. Rády to k němu přirovnáváme především proto, abychom zdůraznily, jak je důležité kořeny při přesazování rostlin neporušit. A co teprve při přepichování (pikýrování) malých semenáčů, s těmi teprve musíte zacházet v rukavičkách!

Názorně jsme simulovaly, jak by se s kořenovým balem nemělo při přesazování zacházet, aby rostlina nebyla zbytečně stresována.

Pokud k tomuto textu přicházíte pozdě a už jste kořeny vaší rostliny nemilosrdně

oškubali, je potřeba o ni teď pečovat s opatrností. Pro ukázkou jsme využili mladý blahočet ztepilý. Blahočety jsou sice odolné, ale i přesto si po zásahu do kořenové zóny prožijí intenzivní průběh stresové etapy, kterému někteří z nás říkají: „Ta rostlinka vypadá velice smutně.“

Smutnou rostlinku postavte na světlé a hlavně teplé stanoviště. Zalévejte pouze malým množstvím vody a často cvrkejte (každé tři dny). S rostlinou nemanipulujte a rozhodně ji nehnojte, hnojení by akorát mohlo nové mladé kořenové vlásky ohrozit. Dejte jí čas na regeneraci.

1. Nikol předvádí nezkušeného pěstitele, a tak se rozhodla přesadit mladý blahočet ztepilý. Blahočet je hezky prokořeněný, je zdravý a vykazuje růst. Vypadá, že ho čeká slibná budoucnost.

3. Niki? Niki, stop. Už to neobírej. Nikol! Zastav se! Ach nee... Nikol usoudila, že se určitě nic nestane, když tu hlínu oddělá všechnu a zbaví starší zdřevnatělé kořeny kořenových vlásků, které přijímají vodu a výživu – **a to je právě špatně.**

2. Dále můžeme pozorovat, jak Nikol odstranila vrchní volnou část zeminy a rozhodla se lehce obrát i spodek kořenového systému.

Tady by se ale měla určitě zastavit a dál již s obíráním hlíny nepokračovat!

4. S nadsázkou často říkáme, že takto obrát kořeny je jako vytáhnout člověku střeva a nacpat je zpět. Z toho by asi nikdo moc nadšený nebyl. Při vší snaze tento blahočet po dvou měsících uschl, protože nebyl schopný obnovit kořenové vlášení.

Správné přesazování

Ukázaly jsme vám, jak by se přesazovat nemělo, takže teď bychom vám měly ukázat, jak by se přesazovat mělo. Královská doba přesazování začíná časným jarem (pro nedočkavce už v únoru). Uděláte nejlépe, když si počkáte do jarní rovnodennosti, kdy je den delší než noc a teploty se začnou zvyšovat, což rostliny moc dobře poznají. Přesazovat není vhodné od poloviny letních prázdnin, pak už rostlina nemusí dohnat práci, kterou jste jí přesazením připravili. Zopakujme si, za jakých okolností poznáte, že je potřeba rostlinu přesadit:

Zaleješ a voda hned proteče

V takovém případě je substrát utlačený velkou kořenovou soustavou, která vyplňuje celý prostor květináče a utlačuje zeminu. Voda po zalití okamžitě proteče a odchází odtokovou dírkou. V takovém případě mohou být rostliny trvale nedolitě a mohou začít špatně prosperovat (např. kroucení listů u piley).

Roste pomalu

Některé rostliny příliš neomezuje, když je jejich kořenový bal namačkaný v květináči (monstery, fikusy). Většinu kvítek to ale

zpomaluje v růstu. Po přesazení do čerstvého a výživného substrátu a prokořenění velikostního rozdílu mezi květináči začnou výrazně přirůstat. Uvidíte na nich, jak jsou spokojená.

Špatná stabilita

Přesazujeme i takové rostliny, které se v květináči viklají, přepadávají na stranu nebo se rozpadá trs listů (tchyniny jazyky). Vybereme pro ně lepší (vyšší, širší, větší) květináč, abychom napravili jejich vybočený bok. Takové přesazování nechte na jaro. Pokud vám kvítko neshazuje televizi, není kam spěchat.

Čisté prostředí

Důvodem výměny substrátu – což vlastně nemusí znamenat větší květináč – může být silná plíseň na povrchu zeminy, přítomnost škůdců (smutnice, třásněnky, kořenové mšice). Pokud usoudíte, že je přesazení nezbytné, vykonejte ho v kteroukoliv roční dobu bez ohledu na vegetační období.

Správný postup přesazování najdete níže.

1. Rostlinu vyjměte z původního květináče. Není nutné zbavovat ji zeminy zespod kořenového balu. Můžete lehce obrát zeminu svrchu.

3. Kolem kořenového balu dosypte zeminu a pořádně po okrajích květináče utlačte, aby dobře vedla závlžkovou vodu.

2. Umístěte ji do předem nachystaného květináče, kam jste naspod nasypali vrstvu keramzitu jako drenáž. Na keramzit nasypte zeminu.

4. Nakonec přesazené kvítko trochu zalejte (klidně použijte vodu s lignohumátem). Čerstvý substrát i květináč musí nabýt vlhkosti.

Na velikosti květináče záleží. Chystáme se přesadit *Zamioculcas zamiifolia*. Takový květináč by byl příliš velký, zamiokulkas by dlouhé měsíce kořenil a vůbec by nerostl.